

Critical Studies in Texts & Programs of Human Sciences,
Institute for Humanities and Cultural Studies (IHCS)
Monthly Journal, Vol. 21, No. 3, Spring 2021, 259-278
Doi: 10.30465/crts.2020.15172.1222

A Critical Review on the Book *Strategic Management of Information Systems*

Ehsan Karami*

Ali Yassini**

Abstract

The Strategic Management of Information Systems book deals with the strategic management of information systems as a complete set for the organization. The purpose of this article, which has been done in a descriptive-analytical method, is to find the strengths and weaknesses of this work. Accordingly, the book has been studied first and then analyzed from three perspectives: content, writing, and form-structure. The book is written as a resource for students of management and especially technology management. According to the author, the work has some goals such as helping and guiding managers to adopt appropriate strategies for managing information systems in organizations, clarifying the various dimensions of information systems and reviewing the most important theories and the most prominent perceptions of information systems management. However, based on the results of the present critique, it seems that the author has not achieved the desired goals in a desirable way. Due to the fact that the book does not have an editor, the work has defective linguistic rules and misuse of writing symbols. From the formal and structural point of view, the chapters of the book lack introduction, goals, and conclusions, or summaries, which confuse the reader. From the content point of view, the topics of the book lack the necessary coherence and accuracy. Some of the general topics and concepts are covered in the book, and there is no balance between the descriptions of some of the proposed topics.

Keywords: System, Information Systems, Strategic Systems, Strategic Systems Management.

* Master of Human Resource Management, University of Ilam, Ilam, Iran, ehsank@chmail.ir

** Associate Professor, Faculty Member of Ilam University, Ilam, Iran (Corresponding Author),
a_yas1363@yahoo.com

Date received: 2020-12-17, Date of acceptance: 2021-05-06

Copyright © 2018, This is an Open Access article. This work is licensed under the Creative Commons Attribution 4.0 International License. To view a copy of this license, visit <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> or send a letter to Creative Commons, PO Box 1866, Mountain View, CA 94042, USA.

نقدی بر کتاب مدیریت استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی

احسان کرمی*

علی یاسینی**

چکیده

کتاب مدیریت استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی به مبحث مدیریت راه‌بردی سیستم‌های اطلاعاتی به شکل یک مجموعه کامل برای سازمان پرداخته است. هدف این مقاله، که به روش توصیفی - تحلیلی انجام شده است، یافتن نقاط ضعف و قوت اثر مذکور است. بر این اساس، ابتدا کتاب مورد مطالعه قرار گرفته و سپس از سه منظر محتوایی، نگارشی، و شکلی - ساختاری مورد تحلیل قرار گرفته است. کتاب به منظور منبعی برای دانشجویان رشته‌های مدیریت و به طور خاص مدیریت فناوری نگاشته شده است. اثر از نظر مؤلف دارای اهدافی چون کمک و هدایت مدیران برای اتخاذ استراتژی‌های مناسب مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی در سازمان‌ها، روشن کردن ابعاد مختلف سیستم‌های اطلاعاتی، و مرور مهم‌ترین نظریه‌ها و برجسته‌ترین برداشت‌های مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی است، اما بر اساس نتایج نقد حاضر به نظر می‌رسد نویسنده به نحو مطلوبی به اهداف مورد نظر نرسیده است. به علت این که کتاب فاقد ویراستار است، اثر از منظر نگارشی دارای نقایص قواعد زبانی و استفاده نابه‌جا از علائم نگارشی است. از منظر شکلی و ساختاری، فصول کتاب مقدمه، اهداف، و نتیجه‌گیری یا خلاصه ندارند که سردرگمی خواننده را به هم‌راه دارند. از منظر محتوایی نیز مباحث کتاب انسجام و دقت لازم را ندارند. برخی از مباحث و مفاهیم کلی در کتاب پخش شده‌اند و میان شرح برخی مباحث طرح شده توازن برقرار نیست.

کلیدواژه‌ها: سیستم، سیستم‌های اطلاعاتی، سیستم‌های استراتژیک، مدیریت سیستم‌های استراتژیک.

* کارشناس ارشد مدیریت منابع انسانی، دانشگاه ایلام، ایلام، ایران، ehsank@chmail.ir

** دانشیار و عضو هیئت‌علمی دانشگاه ایلام، ایلام، ایران (نویسنده مسئول)، a.yasini@ilam.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۳۹۹/۰۹/۲۷، تاریخ پذیرش: ۱۴۰۰/۰۲/۱۶

۱. مقدمه

نقد کتاب سنتی دیرینه در حوزه نقد بوده و این سنت امروز در تمام رشته‌های علوم ریشه دوانده است. امروزه شاهد رونق هرچه بیشتر تر نقدهای علمی و پژوهشی هستیم که در رشته‌های مختلف علوم پایه تا علوم کاربردی مانند مدیریت روزبه‌روز رشد بیش‌تری دارد. برای شروع هر بحث علمی باید از تعریف معنای واژگان کلیدی آن آغاز کرد، چراکه گاهی واژه‌ای در هر علمی معنای خاص خود را دارد، با همین رویکرد از جست‌وجو برای معنای واژه نقد شروع خواهیم کرد.

فرهنگ فارسی عمید برای واژه نقد ظاهر ساختن عیوب یا محاسن کلام و جداکردن پول خوب از بد را ذکر کرده است (عمید ۱۳۸۹: ذیل مدخل «نقد») و فرهنگ معین جداکردن خوب و سره از بد و ناسره، تشخیص معایب و محاسن اثری ادبی، جداکردن درهم و دینار، و تشخیص محاسن و معایب سخن را ذکر کرده است (معین ۱۳۸۶: ج ۲، ذیل مدخل «نقد»). در زبان انگلیسی نقد برابر واژه «criticism» است. فرهنگ معاصر حییم معانی انتقاد و نقد را برای این واژه ذکر کرده است (حییم ۱۳۸۳: ذیل مدخل «نقد») و واژه‌نامه لانگمن نیز عمل بیان خوبی‌ها و بدی‌های کسی یا چیزی را برای این واژه آورده است (Longman 2012: 62).

نقد کتاب در نظر صاحب‌نظران مختلف نیز جایگاه خاصی دارد که اشرفی ریزی تعدادی از این نظرها را در کتاب خود با نام آیین نقد کتاب آورده است. وی آورده که هومن علم را حقایق مطلق نمی‌داند که بتوان آن را به‌گونه غیرانتقادی پذیرفت و میشل فوکو فیلسوف معاصر نیز نقد را یکی از روش‌های ارزیابی مفاهیم، پدیده‌ها، و داده‌های مختلف در فرایند تولید دانش می‌داند. وی در ادامه معتقد است نقد تخصصی نقدی است که در یک حوزه علمی و تخصصی نوشته می‌شود؛ سپس برای منتقد نقد تخصصی شرایطی چون تبحر در موضوع، پای‌بندی به اخلاق اسلامی، ذوق، و عقل سلیم را ضروری و در ویژگی نقد تعیین هدف را از مباحث لازم و اساسی برمی‌شمرد (اشرفی ریزی ۱۳۸۹).

با نگاهی به معانی لغوی واژه نقد و هم‌چنین نظر صاحب‌نظران مختلف مشخص است که مراد از نقد علمی یافتن معایب و نقاط قوت یک اثر علمی از منظر معیارهای همان علم است. نقد کتاب‌های علمی می‌تواند نقاط ضعف و قوت آن‌ها را در معرض محک خوانندگان و دانایان قرار دهد و موجبات غنای هرچه بیش‌تر، بالندگی، و رشد آن علم را فراهم کند. اگر کتاب‌های تخصصی به‌خصوص در رشته‌های کاربردی مانند مدیریت

در معرض نقد قرار نگیرند، هر نویسنده کم‌مایه‌ای به خود اجازه می‌دهد که به نگارش کتاب‌های کم‌محتوا بپردازد و در نهایت آشفته‌بازاری از کتاب‌های سست و بی‌محتوا پیش‌روی خوانندگان قرار خواهد گرفت. نباید صرف تولید کتاب بی‌محتوا و فاقد بار علمی مدنظر باشد، بلکه باید تولید کتاب خوب و جه‌نظر و همت نویسندگان، دانشگاهیان، و اهل هر علمی باشد.

کتاب مدیریت استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی، نوشته فرج‌الله رهنورد، به‌عنوان منبع درس سیستم‌های اطلاعاتی مدیریت در مقطع کارشناسی در بسیاری از دانشگاه‌ها تدریس می‌شود. مفهومی که در اکثر اوقات به‌اشتباه و گاهی نادرست مترادف با سیستم اطلاعات مدیریت به‌کار گرفته می‌شود، مفهوم مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی است. سیستم اطلاعات مدیریت به وجود و کاربرد انواع سیستم‌های اطلاعاتی در یک سازمان به‌منظور انجام سه امر برنامه‌ریزی، تصمیم‌گیری، و کنترل عملیات اشاره دارد، اما مفهوم مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی به مدیریت کردن انواع سیستم‌های اطلاعاتی کاربردی در سازمان از مرحله نیازسنجی تا ارزش‌یابی (نیازسنجی، طراحی، به‌کارگیری و پیاده‌سازی، حفظ و نگهداری، و ارزیابی) اشاره دارد (یزدان‌پناه ۱۳۹۳). این کاربرد نادرست سرآغازی برای نگارش این مقاله بوده است، زیرا براساس محتوای کتاب، می‌توان اذعان داشت که نویسنده می‌بایست عنوان «مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی» را برمی‌گزید.

علت انتخاب این کتاب برای نقد اهمیت منابع دروس سیستم‌های اطلاعاتی در رشته مدیریت و هم‌چنین بازتاب نظرها و دغدغه‌های دانشجویان رشته‌های مدیریت بوده است که درک مطالب این کتاب را سخت می‌دانند. پژوهش حاضر با هدف بررسی و نقد کتاب مدنظر با روش توصیفی - تحلیلی به‌رشته تحریر درآمده است. طی انجام پژوهش کتاب مورد مطالعه و بررسی، فیش‌برداری، و موردنقد قرار گرفته است. سعی شده است تا با مراجعه به منابع دیگر نقاط قوت و ضعف مشخص و بیان شود. این پژوهش در سه بخش نقد ظاهری و ساختاری، نقد نگارشی، و نقد محتوایی (موضوعی) سامان یافته است. در بخش شکلی و ظاهری به کیفیت فنی، چاپی، و مؤلفه‌های چهارده‌گانه جامعیت صوری پرداخته شده است. در بخش نگارشی به مواردی چون استفاده صحیح و به‌جا از علائم نگارشی، توجه به قواعد نگارشی، گویایی و روانی متن، و غلط‌های تایپی و املائی اشاره شده است. در انتها محتوای کتاب در بخش محتوایی مورد بررسی قرار گرفته است.

۲. معرفی اجمالی کتاب و نویسنده

کتاب مدیریت استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی در سال ۱۳۸۹ به قلم دکتر فرج‌الله رهنورد به رشته تحریر درآمد و نشر نی آن را چاپ کرد. نویسنده در پیش‌گفتار این کتاب موضوع اثربخشی و کارآمدی سازمان‌ها را متذکر شده و دلیل بسیاری از شکست‌ها را مدیران ناشایسته و نآزموده خوانده است. سپس به اهمیت اطلاعات به منزله دارایی عمده سازمان اشاره می‌کند. وی موفقیت در دنیای متلاطم امروزی را در گرو استقرار سیستم‌های اطلاعاتی دانسته و استفاده از این سیستم‌ها توسط مدیران را راهی برای افزایش کارآمدی، اثربخشی، و نیل به مزیت رقابتی می‌خواند. نویسنده هدف کتاب را کمک و هدایت مدیران برای اتخاذ استراتژی‌های مناسب مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی در سازمان‌ها، روشن کردن ابعاد مختلف سیستم‌های اطلاعاتی، و مرور نظریه‌ها، برجسته‌ترین برداشت‌ها، و رویکردها در عرصه نظری و عملی درباره سیستم‌های اطلاعاتی بیان می‌کند و متذکر می‌شود که کتاب به وادی فنی طراحی و استقرار سیستم‌های مختلف اطلاعاتی وارد نشده و شرح چگونگی مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی را وجه نظر خود قرار داده است.

کتاب مشتمل بر هشت فصل است که فصل اول با نام «الزامات عصر اطلاعات» به بیان برخی از تعاریف کلی پرداخته است. فصل دوم با نام «انواع سیستم‌های اطلاعاتی» به تاریخچه تکامل سیستم‌های اطلاعاتی و انواع این سیستم‌ها پرداخته است. فصل سوم با عنوان «برنامه‌ریزی سیستم‌های اطلاعاتی» فرایند برنامه‌ریزی استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی را شرح داده است. فصل چهارم با عنوان «نیازسنجی سیستم‌های اطلاعاتی» انواع مدل‌های نیازسنجی را تشریح کرده است. فصل پنجم با نام «طراحی سیستم‌های اطلاعاتی» به اصول و روش‌های طراحی سیستم‌های اطلاعاتی پرداخته است. فصل ششم با نام «استقرار سیستم‌های اطلاعاتی» به مبحث اجرا، پشتیبانی، و آموزش کاربران پرداخته است. فصل هفتم با نام «کاربرد استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی» به‌طور مفصل به موضوعاتی چون فرایندهای تصمیم‌گیری، تعریف سیستم‌های اطلاعاتی استراتژیک، موانع، چالش‌ها، و مفهوم ریسک پرداخته است و در نهایت فصل هشتم کتاب به موضوع «ارزش‌یابی سیستم‌های اطلاعاتی» اختصاص یافته است.

مؤلف دارای تحصیلات کارشناسی ریاضی، کارشناسی ارشد مدیریت دولتی و بازرگانی، و دکترای خط‌مشی‌گذاری است. نویسنده ده جلد کتاب تألیفی دارد که عمدتاً در حوزه مدیریت دولتی و سازمانی نگاشته شده‌اند. از این میان سه کتاب با حوزه فناوری و سیستم‌ها مرتبط‌اند. هم‌چنین، درخور ذکر است که مؤلف بیش از شصت عنوان مقاله در

حوزه مدیریت نوشته که از این تعداد نُه مقاله به‌نوعی با موضوع سیستم‌ها و فناوری اطلاعات مرتبط است. با توجه به عضویت مؤلف در مقام هیئت علمی در «مؤسسه عالی آموزش و پژوهش مدیریت و برنامه‌ریزی» و نگاهی به سیر آثارش، تخصص علمی لازم را در این حوزه دارد و یکی از دغدغه‌های مؤلف موضوع کاربرد سیستم‌ها و فناوری اطلاعات در سازمان است.

کتاب حاضر قبلاً مورد نقد قرار نگرفته است. در نتیجه نمی‌توان ارزیابی جامعی از نظرها، آراء، و دیدگاه‌های دیگران در مورد کتاب داشت. کتاب توسط یکی از ناشران نام‌آشنای کشور، یعنی نشر نی، در سال ۱۳۸۹ چاپ شده است و در سال ۱۳۹۶ چاپ پنجم کتاب نیز منتشر شده است. نشر نی در حوزه‌های مختلف علمی، از جمله مدیریت، فعالیت تخصصی دارد و با وجود تعداد کم کتاب‌های منتشر شده در حوزه مدیریت این انتشارات، می‌توان ادعا کرد ناشر معتبری به چاپ کتاب مدنظر اقدام کرده است، اما در چاپ‌های مجدد کتاب شاهد پیش‌گفتار یا مقدمه جدید مؤلف نیستیم. این موضوع به معنای تجدید چاپ بدون هرگونه تغییر و بازبینی کتاب است.

۳. نقد شکلی و ساختاری کتاب

۱.۳ کیفیت چاپی و فنی

از منظر کیفیت چاپی و فنی اثر، می‌توان گفت طرح جلد کتاب بازتاب‌دهنده محتوا و مضمون اثر نیست. قلم استفاده‌شده برای نوشته‌ها و تیترو عناوین استاندارد است و به‌طور کلی می‌توان گفت حروف‌نگاری مطلوب است. جلد کتاب نام نویسنده، نام کتاب، و انتشارات را به‌خوبی نمایش می‌دهد. در عطف، نام کتاب و نویسنده واضح و مشخص چاپ شده است و پشت کتاب نیز نماد انتشارات و شابک آورده شده است. کتاب دارای صفحه اطلاعات کتاب‌شناختی، صفحه عنوان، و بخش حقوق چاپ مجدد در پشت صفحه عنوان است. به‌طور کلی صفحه‌آرایی اثر نیز قابل قبول است. کاغذ استفاده‌شده مناسب و مرغوب است. هم‌چنین، روند چاپ باعث نشده است که تصاویر کتاب کیفیت خود را از دست بدهند. در نهایت کیفیت چاپ خوب است. صحافی کتاب کیفیت مطلوبی دارد، به‌شکلی که بارها مطالعه و کار با کتاب موجب بازشدن شیرازه آن نمی‌شود و کتاب دوام خود را حفظ می‌کند. کتاب در قطع رقعی چاپ شده و از نظر اندازه و حجم محتوا مناسب کتب دانشگاهی است. در نهایت، می‌توان گفت ناشر در مورد امور مربوط به خود به‌خوبی عمل کرده است.

۲.۳ مؤلفه‌های چهارده‌گانه جامعیت صوری

از منظر مؤلفه‌های چهارده‌گانه جامعیت صوری، می‌توان گفت که کتاب پیش‌گفتار دارد و هدف اصلی اثر در آن بیان شده است. کتاب مقدمه ندارد. فهرست مطالب کتاب فاقد مشکل خاصی است و در آن فصل‌بندی و زیرفصل‌ها به صورت کافی ذکر شده‌اند و مرور مطالب کتاب برای خواننده آسان است. یکی از ضعف‌های ساختاری کتاب نداشتن فهرست اشکال و جداول است. ابتدای فصول بخش اهداف و سؤالات فصل ندارد. در انتهای فصول نیز خلاصه مطالب نیامده است. فصول بخش نتیجه‌گیری و پیش‌نهادهای پژوهشی ندارند. انتهای هر فصل شامل تعدادی سؤال است، اما بخش تمرینی وجود ندارد. فصول فاقد بخش معرفی منابع برای مطالعه است. کتاب فاقد جمع‌بندی نهایی است. هیچ‌گونه نمایه و فهرست اعلامی در کتاب وجود ندارد و تنها فهرست منابع در انتهای کتاب ذکر شده است. پانویس و یادداشت‌ها قابل قبول‌اند. کتاب بخش پیوست ندارد، اما یک پرسش‌نامه بدون مشخص شدن به‌عنوان پیوست بعد از فصل آخر آورده شده است.

۳.۳ نقد نگارشی

از منظر قواعد نگارش فارسی، استفاده از علائم ادبی، انسجام مطالب، و بندها مشکلات زیادی دیده می‌شود که قابل استناد به کتاب است و به صورت کلی گویایی، روانی، و درک مطالب کتاب را سخت کرده است. به‌منظور روشن‌شدن موضوع، تعداد اندکی از این مشکلات را ذکر می‌کنیم.

غلط‌های نگارشی، تایپی، و املائی در متن کتاب بسیار محدود است و می‌توان گفت قابل چشم‌پوشی است، اما موارد محدودی نیز وجود دارد که شایسته است اصلاح شود. مثلاً در صفحه ۱۱۸ به جای اصول «اصولی» نوشته شده است. در صفحه ۱۷، خط آخر «مانع» باید به مانعی تغییر کند. در صفحات ۱۳۸ و ۱۴۰، به جای پایداری و دسته‌های، «پیداری» و «دست‌های» نوشته شده است. پانویس صفحه ۱۵۲ منطقی «منطقی» نوشته شده است. صفحه ۱۹۴ خط آخر قبل «قبال» نوشته شده است. صفحه ۲۰۴ پاراگراف چهارم خط سوم به جای موجودی «موجدی» نوشته شده است. صفحه ۱۱۰ به جای «هم تحلیل و هم خلاق» باید «هم تحلیلی و هم خلاقانه» نوشته شود.

در همان ابتدای فصل یک، در خط اول میان فعل «می‌گیرد» و واژه بعدی آن یک ویرگول آمده است که ضرورتی ندارد و در انتهای همین پاراگراف میان واژه‌های «تولید» و

«نظایر» آن علاوه بر وجود «و» ویرگول نیز آورده شده است. در صفحه ۱۴ پاراگراف سوم نوشته شده است: «اقتصادی که کارکنان صاحب دانش و اطلاعات اکثر ثروت آن را تولید می‌کنند، اغلب به اقتصاد مبتنی بر اطلاعات معروفیت دارند» که استفاده از واژه «معروفیت» بی‌وجه است و می‌توان از واژه معروف یا شهرت استفاده کرد. می‌توان جمله را با یک بازنویسی مجدد چنین نوشت: «اقتصادی که عمده ثروت آن را کارکنان صاحب دانش و اطلاعات تولید می‌کنند به اقتصاد مبتنی بر اطلاعات معروف است». در همین پاراگراف در ادامه، واژه اکثریت استفاده شده، ولی خود واژه اکثر به معنای بیش‌تر است و لزومی به اضافه کردن «یت» به انتهای واژه اکثر نیست و هم‌چنین مجدداً یک «ویرگول» و «و» با هم آورده شده است.

در انتهای پاراگراف اول صفحه ۱۵، میان انتهای جمله ماقبل آخر و آخر، یک نقطه آورده شده که لزومی ندارد چون هر دو جمله با یک «بنابراین» به هم پیوست شده‌اند و هم‌چنین بعد از بنابراین ویرگول آورده شده که غیرضروری است. در پاراگراف سوم همین صفحه میان جمله اول و دوم نقطه آورده شده که غیرضروری است، چون دو جمله با یک «البته» به هم پیوند خورده‌اند و هم‌چنین جمله «این به مفهوم آن نیست» اشتباه است و باید نوشت: «این به آن مفهوم نیست».

در فصل دوم، پاراگراف اول صفحه ۳۳ آمده است: «برخی از این سیستم‌های اطلاعاتی در سطح عملیات سازمان کاربرد دارند و بعضی دیگر در سطح میانی و استراتژیک»، درحالی‌که صورت روان‌تر آن را می‌توان چنین نوشت: «برخی از سیستم‌های اطلاعاتی در سطح عملیاتی و برخی دیگر در سطوح میانی و استراتژیک سازمان کاربرد دارند».

در صفحه ۸۷ پاراگراف آخر میان «آموزش» و «دیده» نیم‌فاصله رعایت نشده است و هم‌چنین بعد از این واژه ویرگول آورده نشده است. در صفحه ۹۵ خط دهم نوشته شده است: «برنامه‌ریزی استراتژیک عبارت است از فرایند تعیین اهداف و استراتژی‌های سازمانی»، در صورتی که باید نوشت: «برنامه‌ریزی استراتژیک عبارت از فرایند تعیین اهداف و استراتژی‌های سازمانی است». در صفحه ۹۹ یازده مورد بعد از پایان جملات نقطه ویرگول قرار گرفته، درحالی‌که باید نقطه قرار گیرد. در صفحه ۱۰۲ خط چهارم یک ویرگول قرار دارد، اما لزومی به ذکر آن نیست و در صفحه ۱۲۱ خط پنجم، یک ویرگولی اضافه ذکر شده است.

در صفحه ۱۷۵ پاراگراف دوم، خط چهارم فعل باشد باید به است تغییر کند. هم‌چنین، در همان خط در انتهای جمله قبلی و این جمله هیچ علامت نگارشی وجود ندارد. در

صفحه ۱۹۶ آمده است: «پایش سیستم عبارت است از کنترل منابع و عملکرد سیستم اطلاعاتی» که براساس قواعد نگارش فارسی باید نوشته شود: «پایش سیستم عبارت از کنترل منابع و عملکرد سیستم اطلاعاتی است». صفحه ۲۰۵ نوشته شده است: «امروزه اهمیت اطلاعات هم به منزله منبعی تاکتیکی و استراتژیک در سازمان مطرح است و هم به منزله منبعی عمده برای ارزش افزوده احتمالی شناخته شده است.» که شکل درست آن به صورت زیر است: «امروزه اهمیت اطلاعات هم به منزله منبعی تاکتیکی و استراتژیک و هم منبع عمده ارزش افزوده احتمالی در سازمان پذیرفته شده است.» در صفحه ۲۶۱ آمده است: «بیش تر مجریان باور دارند که هدف فرایند ارزش‌یابی عبارت است از بهبود سیستم‌های اطلاعاتی و ارتقای فرایند توسعه سیستم‌ها»، اما باید نوشت: «بیش تر مجریان باور دارند که هدف فرایند ارزش‌یابی بهبود سیستم‌های اطلاعاتی و ارتقای فرایند توسعه سیستم‌هاست».

ذکر تمام اشکالات نگارشی کتاب خارج از مجال این مقاله است و موجب تطویل بحث می‌شود، اما می‌توان گفت در کل از علائم نگارشی مفید و به‌جا استفاده نشده است. نیم‌فاصله‌ها در برخی جاها رعایت شده و در جاهای دیگر رعایت نشده است. اشکال اصلی متن کتاب ترجمه جملات از زبان اصلی به زبان فارسی بدون رعایت قواعد زبان فارسی است که بیان‌گر عدم تسلط کافی مترجم یا مترجمان متن است که خوانش متن را بسیار سخت می‌کند.

۴. نقد محتوایی

۱.۴ انسجام و نظم منطقی

۱.۱.۴ انسجام و نظم منطقی فصول

فصول مختلف کتاب نظم منطقی قابل‌قبولی دارند، اما در عین حال اشکالاتی نیز قابل‌بیان است. فصل اول با نام «الزامات عصر اطلاعات» بدون مقدمه بحث را آغاز کرده است و به نوعی مقدمه کتاب محسوب می‌شود، اما نمی‌تواند هم‌زمان نقش فصل مفاهیم را ایفا کند.

۲.۱.۴ انسجام درونی مطالب هر فصل

برخی از مفاهیم کلی و مبنایی در طول فصول کتاب توزیع شده‌اند، در صورتی که جهت تسهیل فهم کتاب باید این مطالب در فصلی در ابتدای کتاب با عنوان «مفاهیم و کلیات» گرد

آیند. به عنوان مثال، از صفحه ۴۷ مبحث مبسوطی در مورد مفهوم دانش آورده شده است یا مباحثی که از صفحه ۵۳ به بعد در مورد مدیران و مدیران ارشد بیان شده‌اند. هم‌چنین، در انتهای فصل ششم موضوع مدیریت IS/IT مطرح شده است، در صورتی که این مبحث نیز مبحثی کلی در مورد سیستم‌های اطلاعاتی است. در صفحه ۲۱۷ نیز، پس از طی هفت فصل، سیستم اطلاعاتی استراتژیک تعریف شده است.

از نظر انسجام درونی ترتیب برخی مباحث داخلی فصل‌ها براساس اولویت ذکر آن‌ها رعایت نشده است. برای مثال در صفحه ۳۸، نام انواع سیستم‌های اطلاعاتی مدیریت ذکر شده، اما مباحث ادامه فصل براساس همین ترتیب تشریح نشده‌اند. هم‌چنین، در نمودار صفحه ۱۵۱ عمده‌ترین روش‌های طراحی سیستم‌های اطلاعاتی ذکر شده است که دو سر یک طیف به نام‌های سخت‌روش‌ها و نرم‌روش‌ها هستند، اما در ادامه مباحث به ترتیب ذکر شده سیستم‌ها توصیف نشده‌اند. در صفحه ۲۰۴ ترتیب سطوح تصمیم‌گیری عملیاتی، تاکتیکی، و استراتژیک رعایت نشده است.

تصاویری که یک مربع چهاربخشی برای شرح چهار وضعیت مختلف را نمایش می‌دهند، همگی پیچیده و نامفهوم‌اند، زیرا اگر مربع را مانند یک صفحه مختصات برداری در نظر بگیریم، باید بخش کم‌اثر/پایین در قسمت چپ و پایین بردار قرار گیرند و بخش پراثر/بالا در امتداد محور عمودی و افقی تصویر شوند. تصاویر صفحات ۱۱۱، ۱۹۷، ۲۱۴، ۲۳۹، و ۲۴۷ کتاب همگی همین مشکل را دارند و درک آن‌ها بسیار پیچیده و سخت شده است.

در برخی موازن تشریح مطالب وجود ندارد. به عنوان مثال، در فصل دوم هشت صفحه به توضیح سیستم‌های خبره پرداخته شده است، اما شرح برخی مباحث مانند سیستم‌های پردازش عملیات در یک صفحه خلاصه شده است. هم‌چنین، در فصل پنجم و در بخش روش‌های طراحی سیستم‌ها، برخی سیستم‌ها تنها در یک صفحه توضیح داده شده‌اند، اما برخی روش‌ها مانند SSADM در ده صفحه به‌طور مفصل تشریح شده‌اند. در فصل پنجم مبحث روش طراحی SSADM از توضیحات کلی فراتر رفته و روش طراحی به‌طور کامل شرح داده شده، در حالی که براساس آنچه نویسنده در پیش‌گفتار ذکر کرده است، هدف کتاب آشنایی کلی با مفاهیم بوده است. در صورتی که منظور نویسنده چیزی غیر از این بوده و باید دیگر روش‌ها نیز به‌مانند همین روش کامل توضیح داده می‌شدند. در فصل ششم توضیحات مفصلی در مورد استقرار سیستم اطلاعاتی در سازمان و مشکلات مرتبط با آن گفته شده است، اما موضوع پایش سیستم اطلاعاتی در کم‌تر از یک صفحه تمام شده است.

در توضیح جدول صفحه ۱۱۱ تقسیم‌بندی داخل جدول تشریح نشده است. در صفحه ۱۲۲ ذیل عنوان «امکان‌سنجی سیستم اطلاعاتی» چندین تعریف ذکر شده است، ولی در نهایت انسجامی میان مطالب نیست و در واقع فقط مطالب در کنار هم قرار گرفته‌اند. در صفحه ۱۳۳ مبحث سیستم مبادله الکترونیکی داده‌ها «ماد» آمده است، اما به نظر می‌رسد ذکر این مبحث در فصل نیازسنجی سیستم‌های اطلاعاتی بی‌وجه است و این بخش در واقع معرفی یک سیستم اطلاعاتی است.

فصل چهارم ابتدا به بحث مدل‌های نیازسنجی پرداخته است، اما از صفحه ۱۳۸ بدون هیچ مقدمه، توضیح، یا تفکیکی وارد مبحث طراحی سیستم‌های اطلاعاتی شده است. مدل موجودیت/فعالیت یک روش تحلیل، طراحی، و مدل‌سازی سیستم در مهندسی نرم‌افزار است و علاوه بر آن روش‌های دیگری نیز وجود دارند. روش‌های مدل‌سازی در مرحله طراحی نرم‌افزار قرار می‌گیرند، نه مرحله نیازسنجی سیستم. این بخش در صورت طرح هم باید در فصل طراحی آورده شود. در کتاب باید به انواع روش‌های مدل‌سازی و فرایند مدل‌سازی اشاره کافی شود؛ موضوعی که به‌طور کلی مغفول مانده است. در آخر فصل نیز فرایند معماری اطلاعات نیز جزئی از مبحث طراحی سیستم است، نه نیازسنجی آن.

در فصل پنجم، با موضوع «طراحی سیستم‌های اطلاعاتی»، روش‌های طراحی در صفحه ۱۵۱ تشریح شده، اما در مورد مؤلفه‌های روش‌های نرم و سخت توضیح واضح و کافی وجود ندارد و تنها دو مؤلفه ساخت‌یافتگی و دخالت عامل انسانی به‌طور مبهم در خلال بحث ذکر شده‌اند. در ذکر عمده‌ترین روش‌های طراحی سیستم نامی از روش‌های نوین مانند زبان مدل‌سازی یک‌پارچه (UML) نیست. هم‌چنین، توضیح هرکدام از موارد اگر شماره‌گذاری شود، خوانایی مطلب بیش‌تر خواهد شد.

در فصل ششم، میان بخش‌های استقرار، نگه‌داری، و پایش سیستم هیچ تفکیک مشخصی در عناوین صورت نگرفته است و همین امر درک مطلب را پیچیده کرده است. صفحه ۱۹۷ توضیحات جدول چهاربخشی کاملاً اشتباه است. به‌عنوان مثال، در جدول سازمان‌های سنتی درجه وابستگی به مدیریت فناوری بالایی دارند، اما در توضیحات دقیقاً عکس این موضوع نوشته شده است.

فصل هفتم به توضیحات کلی در مورد مدیریت استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی پرداخته است و در واقع میان بخش استقرار، نگه‌داری، و ارزش‌یابی قرار گرفته است، اما این فصل باید به فصلی تحت عنوان مفاهیم کلی منتقل شود، زیرا «کاربرد استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی» که عنوان فصل نیز هست موضوعی مفهومی و کلی است، اما

به‌کارگیری سیستم‌های مدیریت استراتژیک مبحثی ذیل استقرار و نگه‌داری است. فصل هفتم فرایندهای تصمیم‌گیری را توضیح داده، اما بیش‌تر ناظر بر رویکرد مدیریت بازرگانی است و جهت مدیریت دولتی بسنده نیست.

در صفحه ۲۰۷ مبحث افزونگی اطلاعات به‌معنایی تعریف شده که عکس همین مفهوم در علوم رایانه و برنامه‌سازی سیستم‌هاست. روحانی رانکوهی (روحانی رانکوهی ۱۳۸۴: ۱۸، ۳۰۰) به مفهوم افزونگی اشاره کرده و آن را موضوعی منفی در طراحی سیستم‌های اطلاعاتی ذکر کرده است که باعث تکرار بی‌جهت، افزایش حجم فیزیکی پایگاه داده، سختی جست‌وجوی داده‌ها، و هم‌چنین نرمال‌نبودن مدل پایگاه داده می‌شود. در واقع، در علوم رایانه افزونگی معادل تکرار بی‌جای اطلاعات است که نکته‌ای منفی در طراحی و پیاده‌سازی سیستم‌ها تلقی می‌شود، ولی به‌منظور اطمینان از ازدست‌نرفتن داده‌ها به هر دلیل ممکن، عملیات پشتیبان‌گیری مداوم و منظم اجرا می‌شود که معادل افزونگی اطلاعات نیست.

در صفحه ۲۰۸، مبحث ویژگی اطلاعات خود یک مبحث است، ولی عنوان ندارد و سیاه نشده است. هم‌چنین، مؤلفه‌های مختلف زیر مباحث در این فصل به‌طور کلی به‌منظور سهولت یادگیری شماره‌گذاری نشده‌اند. در صفحه ۲۰۹ کلمات «دارای حوزه مشخص» مانند دیگر زیرعنوان‌های اصلی سیاه نشده است. در صفحات ۲۳۵ و ۲۳۶ ذیل مبحث هزینه‌ها بهتر است سه زیر موضوع صرفه‌جویی در مقیاس، صرفه‌جویی در قلمرو، و صرفه‌جویی در اطلاعات در قالب زیرعنوان‌های مبحث هزینه با ترتیب الفبایی علامت‌گذاری، به‌طور جدا، و مفصل شرح داده شوند.

در فصل هشتم و در صفحه ۲۵۶ پس از اشاره‌ای کوتاه به موضوع و اهمیت ارزش‌یابی سیستم‌های اطلاعاتی نویسنده وارد مبحث بهبود شده است، درحالی‌که ابتدا باید ارزش‌یابی و مدل‌های آن ذکر شود یا حداقل روشی برای ارزش‌یابی آورده شود و پس از شناسایی مشکلات، به بهبود سیستم اقدام کرد. هم‌چنین، در ذیل مبحث «مدل‌های بهبود عملکرد سیستم‌های اطلاعاتی» اشاره شده که سیستم‌های اطلاعاتی سه مرحله تکاملی طی کرده‌اند تا از داده‌پردازی و سیستم‌های اطلاعاتی مدیریت به سیستم‌های اطلاعاتی استراتژیک رسیده‌اند، اما خلط مبحث صورت گرفته و آن این است که مراحل تکاملی سیستم‌ها و مدل‌های آن طبیعتاً باید متفاوت با مدل ارزش‌یابی باشد، زیرا حتی خود سیستم‌های اطلاعاتی استراتژیک نیز به فرایند ارزش‌یابی، بهبود، رفع نواقص، و تطبیق با شرایط تازه نیاز دارند. طرح موضوع آموزش، یادگیری، و انتشار تکنولوژی در صفحه ۲۵۶ ذیل عنوان مدل

نولان در این فصل بی‌وجه است، زیرا ارتباط مستقیمی به مبحث ارزش‌یابی ندارد و از مباحث کلی و مفهومی است. مدل لیم و کیم نیز همین مشکل را دارد. در صفحه ۲۵۸ تصویر اعصار مختلف یادگیری در سازمان است، اما توضیحات به‌طور کلی اشتباه و نامنطبق بر تصویر است.

در فصل ارزش‌یابی باید روش‌های ارزش‌یابی استراتژیک سیستم‌ها شرح داده شود و خواننده به‌طور عملی بداند که سیستم را چگونه باید ارزش‌یابی کرد، مشکلات آن را درک کرد، و در جهت تصحیح آن‌ها اقدام کرد. طرح این مدل‌ها تنها مباحث کلی و پایه‌ای است که به این فصل ارتباط ندارند. در صفحه ۲۶۰ مدل هم‌ترازی عمودی طرح شده، اما محتوای زیرعنوان باید در فصل برنامه‌ریزی طرح شود، نه ارزش‌یابی، چراکه این هم‌ترازی باید درحین طراحی و اجرا صورت پذیرد. حتی اگر نظر نویسنده اصرار بر ذکر این مباحث در این فصل باشد، این بخش‌ها باید به پایان فصل و بعد از زیرعنوان «ارزش‌یابی سیستم‌های اطلاعاتی» در صفحه ۲۶۱ منتقل شوند.

۵. منابع اثر

فهرست منابع کتاب شامل ۱۳۷ کتاب و مقاله به زبان انگلیسی است که تاریخ عمده منابع به‌جز چند مورد که به سال‌های ۲۰۰۰ تا ۲۰۰۷ تعلق دارند، همگی مربوط به دهه‌های ۱۹۷۰، ۱۹۸۰، و بیش‌تر ۱۹۹۰ هستند. در نتیجه می‌توان گفت امکان استفاده از منابع به‌روزتری وجود داشته است. با نگاهی اجمالی به فهرست منابع، می‌توان گفت مقالات و کتب استفاده‌شده از ناشران و مجلات معتبر علمی و پژوهشی است و دقت و کیفیت لازم را دارند. از این مراجع می‌توان به انتشارات دانشگاه هاروارد، انتشارات ویلی، و پایگاه الزویر اشاره کرد. هم‌چنین، میزان و نوع منابع کافی به‌نظر می‌رسند. ذکر منابع و مآخذ کتاب نیز بسنده به‌نظر می‌رسد.

۶. تحلیل و بررسی

باتوجه به این‌که اثر حاصل گردآوری و ترجمه منابع خارجی است، می‌توان گفت که محتوای کتاب مستدل و مستند است و آرا و نظرات متخصصان امر به‌خوبی گردآوری، بیان، و شرح داده شده است، اما اثر خاصی از نظریه‌پردازی و تجزیه و تحلیل و بررسی علمی مؤلف درمورد مطالب دیده نمی‌شود.

۷. میزان نوآوری و روزآمدی

کتاب حاوی مطالب به‌روزی درمورد حوزه سیستم‌های اطلاعاتی و فناوری اطلاعات است، اما شاهد نوآوری جدیدی در طرح نظریه یا مباحث علمی جدید نیستیم. در واقع، کتاب تنها ترجمه محسوب می‌شود و فاقد نوآوری خاص است، اما با توجه به تاریخ انتشار کتب و مقالات استفاده‌شده در کتاب می‌توان گفت از منابع روزآمد کافی نسبت به زمان چاپ کتاب استفاده شده است. هرچند در چاپ مجدد کتاب باید به به‌روزرکردن منابع و اطلاعات اقدام شود.

۸. میزان هماهنگی محتوای اثر با اصول، مبانی، و پیش‌فرض

در فصل اول و در صفحه دو سلسله مراتب داده‌ها ذکر شده است، اما این ترتیب پذیرفتنی نیست. به این دلیل که بیت و بایت در واقع واحدهای اندازه‌گیری حجم فیزیکی داده‌ها در رایانه‌اند، مانند کیلوبایت، مگابایت، گیگابایت، و ترابایت، اما فیلد، رکورد، فایل، و پایگاه داده مفاهیمی انتزاعی‌اند که می‌توانند متشکل از بیت یا بایت باشند.

در فصل دوم، صفحه ۳۴ ذیل طبقه‌بندی میسون و سوانسون از سیستم‌های اطلاعاتی، «سیستم‌های اطلاعاتی مبتنی بر بانک داده‌ها» به‌عنوان اولین طبقه ذکر شده است، در حالی که این تقسیم‌بندی از سر تعجیل و ناآگاهی به موضوع است و نمی‌توان آن را پذیرفت، زیرا امروزه تمام سیستم‌های اطلاعاتی در همه سطوح مبتنی بر بانک داده‌اند، حال تصمیم‌پذیر، پیش‌بینی‌کننده، یا تصمیم‌ساز باشند.

۹. میزان انطباق و جامعیت

به نظر می‌رسد عنوان کتاب با محتوای کتاب هم‌خوانی ندارد، زیرا مدیریت استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی مستلزم محور قرارگرفتن استراتژی و جهت‌دادن به کل مطالب کتاب است، اما جهت کلی محتوای کتاب درمورد مراحل مختلف راه‌اندازی، استفاده، و ارزش‌یابی سیستم‌های اطلاعاتی است. تنها یک فصل با عنوان «کاربرد استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی» در کتاب وجود دارد که به شرح سیستم‌های استراتژیک پرداخته است. از منظر مراحل راه‌اندازی تا ارزش‌یابی یک سیستم اطلاعاتی فصول کتاب نظم منطقی قابل‌قبولی دارند.

موضوع و محتوای کلی کتاب برای آشنایی با مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی و هم‌چنین آشنایی با مراحل برنامه‌ریزی تا ارزش‌یابی سیستم‌های اطلاعاتی جامعیت لازم را داراست. باتوجه‌به اشاره قبلی به عدم انطباق عنوان کتاب با محتوا می‌توان گفت کتاب به‌منظور تدریس در موضوع مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی تناسب دارد، اما برای تدریس به‌عنوان مدیریت استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی خیر.

۱۰. اصطلاحات تخصصی

برخی واژه‌ها که اولین بار ذکر شده‌اند یا مخفف تعدادی واژه‌اند، ترجمه و صورت کامل آن‌ها در پانویس ذکر نشده است و این نقیصه کم‌وبیش در تمام کتاب وجود دارد. به‌عنوان مثال، در صفحه ۲۵ معادل انگلیسی واژه «ارگونومی» در پانویس نیامده است. صفحه ۳۸ نام انواع سیستم‌های اطلاعاتی ذکر شده، اما صورت کامل هیچ‌کدام ذکر نشده و به صفحات جلوتر منتقل شده است. صفحه ۷۰ صورت مخفف و کامل سیستم‌های اطلاعاتی تصمیم‌گیری گروهی ذکر نشده است. صفحه ۱۰۷ مخفف «JIT» ذکر شده، اما شکل کامل و ترجمه آن در پانویس آورده نشده است. در صفحه ۱۱۱ مخفف‌هایی در جدول ذکر شده، اما معنا و شکل کامل آن‌ها نیامده است. در صفحه ۱۵۱ واژه متدولوژی بدون ارائه معادل ذکر شده است. در فصل ششم واژه «سازوارگرها» در صفحه ۱۹۵ ذکر شده است که مشخص نیست معادل چه کلمه‌ای است و درعین‌حال این معادل در زبان فارسی بسیار نامأنوس و کم‌کاربرد است. در تمام طول فصل هفتم، برای هیچ‌کدام از تیرهای موضوعات مانند کفایت اطلاعات، ارزش اطلاعات، و ... معادل زبان اصلی آن‌ها ذکر نشده است، در صورتی‌که عمده مطالب کتاب ترجمه است و حتماً معادل دارند. در فصل هشتم و در صفحات ۲۵۶ و ۲۶۰ نام انگلیسی نولان و معادل انگلیسی «مدل هم‌ترازی عمودی» آورده نشده است. در صفحه ۱۲۵ واژه «TELOS» بدون اشاره به صورت کامل و مفهوم آن ذکر شده است و خواننده باید مدت زیادی صرف رمزگشایی معنای واژه در صفحات جلوتر کند. در صفحه ۲۰۴ معادل واژه‌های «تصمیم‌گیری عقلایی و عقلایی‌بودن محدود» آورده نشده است. به‌طور کلی هرجایی که اولین بار واژه‌ای ذکر می‌شود، چه در خلال مطالب و چه در تیر مطالب، باید مخفف و صورت کامل واژه در پانویس آورده شود.

برخی از معادل‌ها گویا و قابل‌فهم نیستند و از واژه‌های نامأنوس و کم‌کاربرد استفاده شده است. به‌عنوان مثال، در فصل سوم و چهارم واژه «بدره» استفاده شده

است که در محاوره‌امروزی واژه‌ای کم‌کاربرد و ناآشناست و بهتر بود معادل دیگری برای آن تعیین می‌شد. در صفحه ۹۴ واژه «دیدمان» ذکر شده، اما واژه «دیدگاه» مانوس و پرکاربرد است و به معادل‌سازی مجدد نیازی نیست. در صفحه ۵۳ در ترجمه‌هاژگان «executive information system» سیستم‌های اطلاعاتی مدیران ارشد ذکر شده، اما معادل غلطی است و باید سیستم اطلاعات اجرایی یا سیستم اطلاعات مدیران اجرایی آورده می‌شد. در صفحه ۷۵ «طوفان مغزی» به «ذهن‌انگیزی» ترجمه شده که در واقع معادل‌سازی جدید و نالازمی است. صفحه ۷۹ «شبکه پست الکترونیکی» معادل «Mailing List» نیست. صفحه ۱۰۷ خط پنجم به جای «سیستم‌های کاربرد» باید «سیستم‌های کاربردی» نوشته شود. در صفحه ۱۰۸ واژه «R&D» آورده شده، اما نه تنها صورت کامل واژه ذکر نشده، بلکه هیچ توضیحی در مورد این واژه وجود ندارد. در صفحه ۱۰۹ واژه «تحلیل وضعی بدره» ذکر شده، اما معادل «تحلیل وضعیت فعلی بدره» گویاتر است و چنانچه به جای بدره از مجموعه سیستم‌ها استفاده شود، جمله گویاتر نیز خواهد شد. صفحه ۱۱۶ به جای «مدیران وظیفه‌ای» اگر مدیران اجرایی یا مدیران عملیاتی آورده شود بهتر است. در صفحه ۲۴۱ معنای واژه «uncertainty» عدم اطمینان ذکر شده، اما واژه عدم قطعیت معمول‌تر است. در صفحه ۲۴۷ معنای واژگان «strategic risk assessment» تکنیک ارزیابی استراتژیک ریسک نوشته شده، اما «ارزیابی ریسک استراتژیک» صحیح است.

۱۱. رویکرد کلی اثر

کتاب حاضر مبتنی بر رویکرد محتوای موضوعی است. هدف این نوع محتوا آموزش برخی از مطالب، مفاهیم، و اطلاعات با استفاده از زبانی است که فراگیران آن را یاد می‌گیرند. در محتوای موضوعی، مطالب و مفاهیم از طریق ارائه متون موضوعی به مخاطب آموزش و انتقال داده می‌شوند. با این رویکرد، افکار و موضوعات مطرح شده سبب برانگیخته شدن دانشجویان می‌شوند و انگیزه و شوق آنان را برای یادگیری مباحث سیستم‌های اطلاعاتی بالا می‌برند. از آنجاکه موضوعات انتخابی در کتاب حاضر موضوعات روز جامعه و مبحث روز حوزه‌های مدیریت است، سبب می‌شود که دانشجویان راحت‌تر مطالب را با نیازهای کاری و شغلی آینده خود تطبیق دهند، زیرا این موضوعات برایشان جذاب‌تر و راحت‌تر است و توجه آنان را بیش‌تر جلب می‌کند. علاوه بر کمک در یادگیری مفاهیم پایه سیستم‌های اطلاعاتی، مضامین کتاب حاضر و موضوعات آن سبب رشد افکار دانشجویان می‌شود و آنان را در کار، تحصیل، و زندگی کمک می‌کند.

نقدی که بر رویکرد کتاب وارد است این است که رویکرد محتوای تکلیف‌محور نداشته و مطالب به صورت عملیاتی آموزش داده نمی‌شوند. رویکرد محتوای تکلیف‌محور شامل آن دسته از فعالیت‌هاست که در آن دانشجویان در عمل به کاربرد مفاهیم مجبورند. این فعالیت هدف‌مند و معنی‌محور است. بنابراین، به نظر می‌رسد برانگیختن توجه دانشجویان، تمرکز تکلیف بر معنا، انجامیدن تکلیف به نتیجه، و مرتبط بودن تکلیف با دنیای واقعی از جمله ویژگی‌های تکلیف مناسب برای آموزش کاربردی و عملیاتی مفاهیم سیستم‌های اطلاعاتی هستند که کتاب حاضر این رویکرد را لحاظ نکرده است.

۱۲. کاربرد آموزشی

به نظر می‌رسد که کتاب با رفع نقایص موجود، منظورکردن مؤلفه‌های جامعیتِ صوری، و هم‌چنین اصلاح محتوایی امکان تدریس به‌عنوان واحد درسی سیستم‌های اطلاعاتی مدیریت در مقطع کارشناسی رشته‌ها و گرایش‌های مختلف مدیریت دولتی و بازرگانی را خواهد داشت.

۱۳. نتیجه‌گیری

باتوجه به آنچه بیان شد، می‌توان گفت نویسنده کتاب تلاش کرده است که اهداف نگارش کتاب محقق شود، اما مشکلات شکلی و محتوایی موجود در کتاب مانع از تحقق این امر به شکل مطلوب آن شده است. کتاب از نظر قطع، صحافی، کاغذ، حروف‌نگاری، صفحه‌آرایی، رعایت استانداردهای فنی چاپ، و هم‌چنین ناشر معتبر مطلوب است، اما از منظر شکلی معیارهای چهارده‌گانه جامعیت صوری فاقد مؤلفه‌هایی مانند مقدمه، فهرست اشکال، اهداف، انتظارت و بیان مسئله در ابتدای فصل، خلاصه فصل، جمع‌بندی نهایی کتاب، نتیجه‌گیری انتهایی هر فصل، معرفی منابع در انتهای فصل، پیش‌نهاد پژوهش در هر فصل، نمایه، و فهرست اعلام است.

از منظر ادبی و نگارشی چون کتاب ویراستار نداشته، قواعد زبان فارسی در ترجمه مطالب کتاب رعایت نشده است، ترجمه‌های صورت‌گرفته یک‌دست و روان نیست، و عمدتاً به صورت تحت‌اللفظی انجام گرفته است. علائم نگارشی دقیقاً همان‌گونه که در زبان اصلی بوده‌اند در ترجمه‌ها ذکر شده‌اند که منطبق بر قواعد نگارش زبان فارسی نیستند، اما کتاب اشکالات املائی و تایپی محدودی دارد.

از منظر محتوایی و انسجام میان فصول، کتاب مقدمه و فصل کلیات و مفاهیم ندارد. مطالب فصول نیز مشکلاتی مانند عدم توازن توصیفات، ذکر نابه‌جای مباحث، و ترتیب اشتباه مباحث دارند. توازنی میان بعضی مطالب ارائه شده نیست. برخی توضیحات مفصل دارند و برخی دیگر بسیار کوتاه، گذرا، و موجز تشریح شده‌اند. برخی تصاویر پیچیده و غیرگویا هستند. منابع کتاب کیفی، قابل قبول، معتبر، و کافی هستند، اما تحلیل و بررسی خاصی در مطالب انجام نشده است. کتاب نوآوری خاصی ندارد و در برخی مباحث هماهنگی با مبانی علمی ندارد. معادل برخی واژه‌ها و اصطلاحات ذکر نشده‌اند و معادل‌سازی‌های نامأنوسی نیز در کتاب وجود دارد. در نهایت می‌توان گفت با اصلاحاتی کتاب پاسخ‌گوی نیاز واحد درسی مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی مدیریت در مقطع کارشناسی رشته‌های مختلف مدیریت خواهد بود.

می‌توان گفت مطالب فصول گنگ و پیچیده است. فصول انسجام و تقسیم‌بندی لازم را ندارند و خواننده تنها باید کتاب را به‌عنوان مجموعه‌ای از دانسته‌ها نه مطالبی یک‌دست، روان، و دارای آغاز و پایان روشن مطالعه کند. بسیاری از دانشجویان برای درک مطالب مشکل دارند و پس از اتمام دوره نیز چیز زیادی از مطالب را به‌خاطر ندارند.

۱۴. پیش‌نهادهای کاربردی

- کتاب به ویرایش زبانی، ادبی، و نگارشی توسط یک متخصص نیاز دارد؛
- معیارهای چهارده‌گانه جامعیت صوری باید در مورد کتاب اعمال شوند تا خوانش کتاب و درک مفاهیم آن را ساده کنند؛
- به نظر می‌رسد به‌روزشدن مطالب و منابع کتاب در چاپ مجدد موجب بهبود جایگاه اثر خواهد شد؛
- به‌منظور بومی‌سازی در این حوزه مهم، مدیریت طرح پروژه‌ها، نوشتن مقالات و کتب توسط گروه‌های مدیریت دانشگاه‌های کشور در جهت تولید علم و دانش و تجمیع این تجربیات ضروری خواهد بود. هم‌چنین، ترجمه دقیق متون مرتبط جدید در این مسیر می‌تواند راه‌گشا باشد.

کتاب‌نامه

اشرفی‌ریزی، حسن (۱۳۸۹)، آیین نقد کتاب؛ راهنمایی برای کتاب‌داران، نویسندگان، و مترجمان، تهران: چاپار.

- پرتو، ابوالقاسم (۱۳۷۷)، *واژه‌یاب*، تهران: اساطیر.
- حییم، سلیمان (۱۳۸۳)، *فرهنگ معاصر کوچک انگلیسی-فارسی حییم*، تهران: فرهنگ معاصر.
- روحانی رانکوهی، سیدمحمدتقی (۱۳۸۴)، *مفاهیم بنیادی پایگاه داده‌ها*، تهران: جلوه.
- رهنورد، فرج‌الله (۱۳۸۹)، *مدیریت استراتژیک سیستم‌های اطلاعاتی*، تهران: نی.
- طبرسا، غلامعلی و نیما گیلانی (۱۳۹۰)، «تبیین رابطه سیستم‌های اطلاعاتی و فرایند تصمیم‌گیری مدیران میانی نظام بانک‌داری خصوصی (مورد مطالعه: بانک سامان)»، *دوماه‌نامه علمی-پژوهشی دانشگاه شاهد*، س ۱۸، ش ۲.
- عمید، حسن (۱۳۸۹)، *فرهنگ فارسی عمید*، تهران: راه رشد.
- معین، محمد (۱۳۸۶)، *فرهنگ معین*، تهران: ادنا.
- یزدان‌پناه، احمدعلی (۱۳۹۳)، *سیستم‌های اطلاعاتی مدیریت*، تهران: دانشکده مدیریت و حسابداری دانشگاه علامه طباطبائی.

Laudon, K. C. and J. P. Laudon (2013), *Management Information Systems*, Pearson.

Longman; Basic Dictionary of American English (2012), China: Laurence Delacroix.

Naranjo-Gil, D. (2009), "Management Information Systems and Strategic Performances: The Role of Top Team Composition", *International Journal of Information Management*, vol. 29, no. 2.

Online *Oxford Dictionary* (2017), Available At:

<<https://www.en.oxforddictionaries.com/definition/criticism>>.